

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет агротехнологій та природокористування
Кафедра екології та ботаніки

**Робоча програма (силабус)
освітнього компонента
ОК 27 – ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ
(обов'язковий)**

Реалізується в межах освітньої програми: «Туризм»

за спеціальністю: **242 «Туризм»**

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Суми – 2022

Розробники: М.Г. Баштовий, PhD, к.б.н., доцент кафедри екології та ботаніки

(підпис) (прізвище, ініціали)

(вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри екології та ботаніки	протокол № 14 від 30.05.2022 р.	
	Завідувач кафедри	 (підпис) В.Г. Скляр (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми

(підпис)

О.В. Коваленко

Декан факультету, де реалізується освітня програма

Рецензія на робочу програму (додається) надана:

(ПІБ)

 Сконрієнко В.П.

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(підпис)

( )
(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 29.08 2022 р.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ					
1.	Назва ОК	Екологічний туризм			
2.	Факультет/кафедра	Факультет агротехнологій та природокористування / Кафедра екології та ботаніки			
3.	Статус ОК	Обов'язковий			
4.	Програма/Спеціальність (програми),				
5.	ОК може бути запропонований для заповнюється для вибіркової ОК)	ОП- Туризм, Спеціальність – 242 «Туризм»			
6.	Рівень НРК	НРК України – рівень 7, FQ - ENEA – перший цикл, EQF-LLL – 6 рівень			
7.	Семестр та тривалість вивчення	Дисципліна викладається протягом 1 семестру 2 семестру			
8.	Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити (120 годин)			
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття) Денна / заочна форма навчання			Самостійна робота Денна / заочна форма навчання
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	
		1 семестр	14/0	30/0	
2 семестр	18/0	40/0	-	62/0	
10.	Мова навчання	українська			
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Баштовий Микола Григорович Посилання на курс в Moodle https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/index.php?categoryid=105 https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1685			
11.1	Контактна інформація	Баштовий Микола Григорович; Тел.: +380508860524; E-mail: bashtovoy.nik@gmail.com ; кандидат біологічних наук; PhD; Mykola Bashtovyi; доцент кафедри екології та туризму, ауд. 7в; ORCID M. Bashtovyi https://orcid.org/0000-0002-3352-4375 Researcher ID : Scopus: https://www.scopus.com/home.uri ; Web of Science - U-1124-2018; Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка за спеціальністю 242 Туризм; ОС Магістр; ОП Туризмознавство; професійна кваліфікація: МЕНЕДЖЕР (УПРАВИТЕЛЬ) з ТУРИЗМУ, ТУРИЗМОЗНАВЕЦЬ. Диплом магістра М 20 №142144 від 31.12.2020 року. Майстер спорту (стріляба з лука) посв. №118145; Тренер-викладач (посв. №90 від 01.12.1979р. та № 6 Сумського СДП ім. А.С.Макаренка			

12.	Загальний опис освітнього компонента	<p>ОК «Екологічний туризм» покликана сформувати у студентів уявлення про сутність та особливості екологічного (зеленого) туризму, його місце та значення у розвитку сучасної туристичної діяльності. Вивчення курсу дозволяє майбутнім фахівцям розширити знання про сучасні форми та види зеленого туризму, можливості задоволення еколого-оздоровчих та пізнавальних потреб населення, здійснення організаційно-управлінського супроводу еколого-туристичної діяльності, отримати досвід розробки туристичних маршрутів та заходів в об'єктах природно-заповідного фонду.</p> <p>Вивчення тем навчального курсу сприяє формуванню цілісного розуміння предметної сфери майбутньої професійної діяльності та дозволяє поглибити компетентності, набуті при опануванні інших фахових дисциплін – «Географія туризму», «Організація туризму», «Інфраструктура туризму», «Дозвіллезнавство».</p> <p>Екологічний (зелений) туризм виступає невід'ємною складовою здорового способу життя - найпріоритетнішої життєвої цінності сучасної людини. Саме завдяки цьому організація надання населенню комплексу активно-туристичних послуг розцінюється провідними економістами й маркетингологами як взірць однієї з найприбутковіших форм бізнесу.</p>
13.	Мета освітнього компонента	<p>Мета освітнього компонента "Екологічний туризм": сформувати в студентів професійні знання й уміння щодо практичної організації й управління активним екологічним туризмом. Тематика курсу послідовно знайомить з особливостями організації та проведення пішого, вело-, мото-, спелео-, кінного, водного, вітрильного, аеродинамічного, гірськолижного й багатьох інших видів активного туризму в умовах природних ландшафтів та природного біорізноманіття.</p> <p>Система викладання навчальної дисципліни «Екологічний туризм» – сприяє формуванню професійних компетентностей майбутніх фахівців у сфері теорії і практики зеленого туризму, засвоєння організаційно - управлінських та технологічних аспектів спортивно-туристичної діяльності, вдосконалення спеціальної технічної і методичної підготовки з активних видів екологічного туризму.</p> <p>Завдання навчальної дисципліни:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ознайомити майбутніх працівників туристичної індустрії з термінологією, понятійним апаратом екологічного туризму і забезпечити його засвоєння студентами; надати методичну допомогу в організації та проведенні туристичних подорожей; освоєнні тактики і техніки проходження маршрутів; оволодіння вмінням управляти групою в різних ситуаціях і умовах туристичного походу; засвоєння правил поведінки в екстремальних ситуаціях і вміння надавати невідкладну медичну допомогу в туристичному поході. <p>В результаті вивчення даного курсу студент повинен знати: понятійний апарат та особливості організації екологічного зеленого активного туризму. вміти: розробляти туристичні маршрути на об'єктах регіонального природно-заповідного фонду з різним способом пересування; організувати базування і харчування під час туристичного походу; орієнтуватися на місцевості за картою і компасом, а також за допомогою GPS.</p>
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	<p>Освітній компонент «Екологічний туризм» базується на вивченні таких дисциплін як: «Географія туризму», «Організація туризму», «Інфраструктура туризму», «Дозвіллезнавство», «Заповідна справа» «Топографія та орієнтування» .</p> <p>Освітній компонент є основою для: «Ландшафтознавство», «Туроперайтинг», «Інноваційні технології в туризмі»</p>
15.	Політика академічної доброчесності	<p>При виконанні практичних робіт, написанні модульних, атестаційних, залікових та екзаменаційних робіт студент обов'язково має дотримуватись правил академічної доброчесності.</p> <p>При виявленні фактів списування або академічної не доброчесності робота виконана студентом не зараховується.</p>

**2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ
ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ
(242 «Туризм»)**

Результати навчання за ОК: після закінчення вивчення освітнього компонента (дисципліни) студент буде здатен:	Програмні результати навчання на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОПП)					
	ПРН 01	ПРН 05	ПРН 07	ПРН 09	ПРН 22	Як оцінюється РНД
ДРН 1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці електронні ресурси для доступу до основних положень туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.	X		X	X	X	Практичні роботи 1, 2, 3. Реферати. Атестація. Модульний контроль. Іспит.
ДРН 2. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території з використанням та особливостей організації еколого-туристичного простору.		X		X		Практичні роботи 2,3. Атестація. Модульний контроль. Іспит.
ДРН 3. Розробляти, просувати та реалізовувати в місцевих ОТГ екологічні туристичні продукти та туристсько-спортивні регіональні дестинації за методиками природоохоронної діяльності.			X		X	Практична робота 3. Реферати. Атестація. Модульний контроль. Іспит.
ДРН 4. Організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.		X		X		Практична робота 8 Реферати. Атестація. Модульний контроль
ДРН 5. Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях. Знаходити способи удосконалення туристичної інфраструктури для організації екологічного зеленого туризму та реалізації туристсько-рекреаційних регіональних дестинацій в місцевих ОТГ на базі об'єктів регіонального природно-заповідного фонду			X		X	Практична робота 10,11 Атестація. Модульний контроль. Іспит.

Реалізація ОК - Moodle: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1685>

- Мережевий навчальний портал, який міститиме документи, пов'язані з курсом.
- Тут розміщені лекційні матеріали у форматі PDF, медійні файли та рекомендації викладача, описи практичних робіт та посібники, а також сюди Ви будете подавати результати ваших практичних робіт, тут будете проходити опитування та спілкуватися з іншими студентами через форуми курсу

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

(програма навчальної дисципліни)

МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ.

Тема 1. Зародження та основні етапи розвитку екологічного туризму.

Історія виникнення екологічного туризму. Основні принципи екологічного туризму. Види екологічного туризму (науковий, пригодницький, тури історії природи, подорожі на територіях Природно-заповідного фонду).

Тема 2. Нормативно законодавча база екологічного туризму.

Закон України про Природно-заповідний фонд, Закон України про охорону навколишнього природного середовища, Програма перспективного розвитку заповідної справи, положення про діяльність природних заповідників, положення про діяльність біосферних заповідників, положення про діяльність національних природних парків, Закон України про туризм.

Тема 3. Екологічна етика та естетика в екологічному туризмі.

Поняття екологічна етика. Поняття екологічна естетика. Правила поведінки в природі.

Змістовий модуль 2. Основи розвитку екологічного туризму в Україні.

Тема 4. Передумови розвитку екологічного туризму в Україні.

Географічне положення України. Регіональна структура екологічного туризму. Розміщення особливо охоронних природних територій. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів. Транспортна доступність.

Тема 5. Базові напрямки розвитку екологічного туризму.

Вивчення всесвітнього досвіду розвитку екотуризму. Державна політика в галузі створення дійсної нормативно правової бази в галузі екотуризму. Заходи щодо покращення існуючої структури екологічного туризму. Всебічна охорона оточуючого природного середовища як основи існування екологічного туризму.

Тема 6. Стратегічні напрямки розвитку екологічного туризму.

Аналіз існуючих і прогнозування основних показників розвитку екологічного туризму в довгостроковій перспективі. Розробка територіальної організаційної стратегії, направленої на розвиток індустрії екотуризму.

Змістовий модуль 3. Екологічний туризм у країнах світу.

Тема 7. Екологічний туризм у країнах Європи та Азії.

Географічне положення країни. Структура екологічного туризму. Розміщення особливо охоронних природних територій. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів. Транспортна доступність.

Тема 8. Екологічний туризм у країнах Африки.

Географічне положення країни. Структура екологічного туризму. Розміщення особливо охоронних природних територій. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів. Транспортна доступність.

Тема 9. Екологічний туризм у країнах Північної Америки та Південної Америки.

Географічне положення країни. Структура екологічного туризму. Розміщення особливо охоронних природних територій. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів. Транспортна доступність.

Тема 10. Екологічний туризм у країнах Австралії.

Географічне положення країни. Структура екологічного туризму. Розміщення особливо охоронних природних територій. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів. Транспортна доступність.

МОДУЛЬ 2. МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ І УПРАВЛІННЯ ЕКОТУРИЗМОМ.

Змістовий модуль 4. Екосистеми та ресурси екологічного туризму.

Тема 11. Особливо охоронні природні території (ООПТ) як ресурс екологічного туризму.

Біосферні заповідники. Природні заповідники. Національні природні парки. Регіональні ландшафтні парки. Державні заказники. Ботанічні сади. Зоологічні парки. Парки пам'ятки садово-паркового мистецтва

Тема 12. Туристський продукт ООПТ та його формування.

Послуги надавані ООПТ в сфері туризму. Інформаційне обслуговування відвідувачів. Послуги гідів екскурсіводів. Облаштованість території. Забезпечення безпеки відвідувачів.

Тема 13. Екологічна освіта і виховання.

Базові принципи екологічної освіти. Екологічні стежки. Візит-центри.

Змістовий модуль 5. Підготовка гідів для екологічного туризму.

Тема 14. Правила техніки безпеки під час турів та екскурсій.

Техніка безпеки та правила поведінки у лісі. Техніка безпеки та правила поведінки на воді. Техніка безпеки та правила поведінки у горах. Техніка безпеки на транспорті. Техніка безпеки під час приготування їжі.

Тема 15. Базова підготовка гідів екологічного туризму.

Перша долікарняна медична допомога. Харчові отруєння. Перегрів. Переохолодження чи обмороження. Перша допомога при утопленні. Перша допомога при запорощуванні очей. Допомога при пораненнях (відкриті рани). Допомога при забиттях. Допомога при вивихах. Допомога при переломах. Припинення кровотечі. Допомога при втраті свідомості. Термічні опіки. Знайомство з місцевістю. Орієнтування. Тактика та техніка пересування в певній місцевості. Вивчення фауни та флори місцевості. Складання плану екскурсій.

4. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма навчання					
	Усього	л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
ОСІННІЙ СЕМЕСТР						
МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ.						
<i>Змістовий модуль 1. Історія виникнення екологічного туризму.</i>						
Тема 1. Зародження та основні етапи розвитку екологічного туризму. Історія виникнення екологічного туризму. Основні принципи екологічного туризму. Види екологічного туризму (науковий, пригодницький, тури історії природи, подорожі на територіях Природно-заповідного фонду).	16	2	4			10
Тема 2. Нормативно законодавча база екологічного туризму. Закон України про Природно-заповідний фонд, Закон України про охорону навколишнього природного середовища, Програма перспективного розвитку заповідної справи, положення про діяльність природних заповідників, положення про діяльність біосферних заповідників, положення про діяльність національних природних парків, Закон України про туризм.	20	4	6			10
Тема 3. Екологічна етика та естетика в екологічному туризмі. Поняття екологічна етика. Поняття екологічна естетика. Правила поведінки в природі.	16	2	4			10
Разом за змістовим модулем 1.	52	8	14			30
<i>Змістовий модуль 2. Основи розвитку екологічного туризму в Україні.</i>						
Тема 4. Передумови розвитку екологічного туризму в Україні. Географічне положення України. Регіональна структура екологічного туризму. Розміщення особливо охоронних природних територій. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів. Транспортна доступність.	8	2	4			20
Тема 5. Базові напрямки розвитку екологічного туризму. Вивчення всесвітнього досвіду розвитку екотуризму. Державна політика в галузі створення дійсної нормативно правової бази в галузі екотуризму. Заходи щодо покращення існуючої структури екологічного туризму. Охорона довкілля як основи існування екологічного туризму.	8	2	4			16
Тема 6. Стратегічні напрямки розвитку екологічного туризму. Аналіз існуючих і прогнозування основних показників розвитку екологічного туризму в довгостроковій перспективі. Розробка територіальної організаційної стратегії, направленої на розвиток індустрії екотуризму.	8	2	8			10
Разом за змістовим модулем 2.	58	6	16			46
	120	14	30			76

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма навчання					
	Усього	л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
ВЕСНЯНИЙ СЕМЕСТР						
Модуль 2. МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ І УПРАВЛІННЯ ЕКОТУРИЗМОМ.						
<i>Змістовий модуль 3. Екологічний туризм у країнах світу.</i>						
Тема 7. Екологічний туризм у країнах Європи та Азії. Географічне положення країни. Структура екологічного туризму. Розміщення особливо охоронних природних територій. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів.	16	2	4			10
Тема 8. Екологічний туризм у країнах Африки. Географічне положення країни. Структура екологічного туризму. Розміщення особливо охоронних природних територій. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів. Транспортна доступність.	10	2	4			4
Тема 9. Екологічний туризм у країнах Північної Америки та Південної Америки. Географічне положення країни. Структура екологічного туризму. Розміщення особливо охоронних природних територій. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів. Транспортна доступність.	10	2	4			4
Тема 10. Екологічний туризм у країнах Австралії. Географічне положення країни. Структура екологічного туризму. Розміщення особливо охоронних природних територій. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів. Транспортна доступність.	10	2	4			4
Разом за змістовим модулем 3	46	8	16			22
<i>Змістовий модуль 4. Екосистеми та ресурси екологічного туризму.</i>						
Тема 11. Особливо охоронні природні території (ООПТ) як ресурс екологічного туризму. Біосферні заповідники. Природні заповідники. Національні природні парки. Регіональні ландшафтні парки. Державні заказники. Ботанічні сади. Зоологічні парки. Парки пам'ятки садово-паркового мистецтва	14	2	4			8
Тема 12. Туристський продукт ООПТ та його формування. Послуги надавані ООПТ в сфері туризму. Інформаційне обслуговування відвідувачів. Послуги гідів екскурсіводів. Облаштованість території. Забезпечення безпеки відвідувачів.	14	2	4			8
Тема 13. Екологічна освіта і виховання. Базові принципи екологічної освіти. Екологічні стежки. Візит-центри.	14	2	4			8
Разом за змістовим модулем 4	42	6	12			24
<i>Змістовий модуль 5. Підготовка гідів для екологічного туризму.</i>						
Тема 14. Правила техніки безпеки під час турів та екскурсій. Техніка безпеки та правила поведінки у лісі. Техніка безпеки та правила поведінки на воді. Техніка безпеки та правила поведінки у горах. Техніка безпеки на транспорті. Техніка безпеки під час приготування їжі.	14	2	4			8
Тема 15. Базова підготовка екологічних гідів. Перша долікарняна медична допомога. Харчові отруєння. Перегрів. Переохолодження чи обмороження. Перша допомога при утопленні. Перша допомога при запаруванні очей.	18	2	8			8

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма навчання					
	Усього	л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Допомога при пораненнях (відкриті рани). Допомога при забиттях. Допомога при вивихах. Допомога при переломах. Припинення кровотечі. Допомога при втраті свідомості. Термічні опіки. Знайомство з місцевістю. Орієнтування. Тактика та техніка пересування в певній місцевості. Вивчення фауни та флори місцевості. Складання плану екскурсії.						
Разом за змістовим модулем 5	32	4	12			16
Всього за курс	120	18	40			62

5. ТЕМИ ТА ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Осінній семестр

№ з/п	Назва та план теми	Годин
1	<p>Тема 1. Зародження та основні етапи розвитку екологічного туризму.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія виникнення екологічного туризму. 2. Основні принципи екологічного туризму. 3. Види екологічного туризму (науковий, пригодницький, тури історії природи, подорожі на територіях Природно-заповідного фонду). 	2/0
2	<p>Тема 2. Нормативно законодавча база екологічного туризму.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Закон України про Природно-заповідний фонд. 2. Закон України про охорону навколишнього природного середовища. 3. Програма перспективного розвитку заповідної справи. 4. Положення про діяльність природних заповідників. 5. Положення про діяльність біосферних заповідників. 6. Положення про діяльність національних природних парків. 7. Закон України про туризм. 	4
3	<p>Тема 3. Екологічна етика та естетика в екологічному туризмі.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття екологічна етика. 2. Поняття екологічна естетика. 3. Правила поведінки в природі. 	2
4	<p>Тема 4. Передумови розвитку екологічного туризму в Україні.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Географічне положення України. 2. Регіональна структура екологічного туризму. 3. Розміщення особливо охоронних природних територій. 4. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів. 5. Транспортна доступність. 	2
5	<p>Тема 5. Базові напрямки розвитку екологічного туризму.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчення всесвітнього досвіду розвитку екотуризму. 2. Державна політика в галузі створення дійсної нормативно правової бази в галузі екотуризму. 3. Заходи щодо покращення існуючої структури екологічного туризму. 4. Всебічна охорона оточуючого природного середовища як основи існування екологічного туризму. 	2

№ з/п	Назва та план теми	Годин
6	<p>Тема 6. Стратегічні напрямки розвитку екологічного туризму.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз існуючих і прогнозування основних показників розвитку екологічного туризму в довгостроковій перспективі. 2. Розробка територіальної організаційної стратегії, направленої на розвиток індустрії екотуризму. 	2
	Разом за семестр	14/0
Весняний семестр		
7	<p>Тема 7. Екологічний туризм у країнах Європи та Азії.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Географічне положення країни. 2. Структура екологічного туризму. 3. Розміщення особливо охоронних природних територій. 4. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів. 5. Транспортна доступність. 	2
8	<p>Тема 8. Екологічний туризм у країнах Африки.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Географічне положення країни. 2. Структура екологічного туризму. 3. Розміщення особливо охоронних природних територій. 4. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів. 5. Транспортна доступність. 	2
9	<p>Тема 9. Екологічний туризм у країнах Північної Америки та Південної Америки.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Географічне положення країни. 2. Структура екологічного туризму. 3. Розміщення особливо охоронних природних територій. 4. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів. 5. Транспортна доступність. 	2
10	<p>Тема 10. Екологічний туризм у країнах Австралії.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Географічне положення країни. 2. Структура екологічного туризму. 3. Розміщення особливо охоронних природних територій. 4. Різноманіття і атрактивність екосистем і ландшафтів. 5. Транспортна доступність. 	2
11	<p>Тема 11. Особливо охоронні природні території (ООПТ) як ресурс екологічного туризму.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Біосферні заповідники. 2. Природні заповідники. 3. Національні природні парки. 4. Регіональні ландшафтні парки. 5. Державні заказники. 6. Ботанічні сади. 7. Зоологічні парки. 8. Парки пам'ятки садово-паркового мистецтва 	2

№ з/п	Назва та план теми	Годин
12	<p>Тема 12. Туристський продукт ООПТ та його формування.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Послуги надавані ООПТ в сфері туризму. 2. Інформаційне обслуговування відвідувачів. 3. Послуги гідів екскурсоводів. 4. Облаштованість території. 5. Забезпечення безпеки відвідувачів. 	2
13	<p>Тема 13. Екологічна освіта і виховання.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Базові принципи екологічної освіти. 2. Екологічні стежки. 3. Візит-центри. 	2
14	<p>Тема 14. Правила техніки безпеки під час турів та екскурсій.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Техніка безпеки та правила поведінки у лісі. 2. Техніка безпеки та правила поведінки на воді. 3. Техніка безпеки та правила поведінки у горах. 4. Техніка безпеки під час приготування їжі. 	2
15	<p>Тема 15. Базова підготовка гідів.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перша долікарняна медична допомога. Харчові отруєння. 2. Перегрів. Переохолодження чи обмороження. 3. Перша допомога при утопленні. 4. Перша допомога при запорошуванні очей. Допомога при пораненнях (відкриті рани). 5. Допомога при забиттях. Допомога при вивихах. Допомога при переломах. Припинення кровотечі. Допомога при втраті свідомості. Термічні опіки. 6. Знайомство з місцевістю. Орієнтування. 7. Тактика та техніка пересування в певній місцевості. 8. Вивчення фауни та флори місцевості. 9. Складання плану екскурсії. 	2
	Разом за курс	18/0

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Осінній семестр

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Основні теоретично-методичні підходи до визначення сутності екологічного туризму	6
2	Тема 2. Екологічний туризм як глобальна стратегія стійкого розвитку суспільства	6
3	Тема 3. Основні об'єкти екологічного туризму та їхня характеристика. Світові регіони й центри екологічного туризму	6
4	Тема 4. Методика й технологія розробки екологічних турів	6
5	Тема 5. Моделювання екологічних маршрутів по території Сумщини	6
	Разом за курс	30/0

Весняний семестр		
6	Тема 6. Географія регіонів екологічного туризму світу.	4
7	Тема 7. Розробка екологічних турів територією України	4
8	Тема 8. Технології мінімізації забруднення природного середовища в екологічному туризмі	4
9	Тема 9. Загальна характеристика природно-заповідного фонду України.	4
10	Тема 10. Еколого-туристичні технології	4
11	Тема 11. Формування еколого-туристичного продукту	4
12	Тема 12. Екологічне виховання та екологічна просвіта туристів у процесі туристських подорожей як обов'язкова умова туристичної діяльності.	4
13.	Тема 13. Розробка заходів з екологічного виховання туристів в процесі екотурів	4
14	Тема 14. Міжнародний досвід розвитку екологічного туризму.	4
15	Тема 15. Розробка програми роботи літнього екологічного табору	4
	Всього	40

Примітка: тема, план та питання для обговорення, література та методичні рекомендації по підготовці до практичної роботи викладені у методичних вказівках.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Осінній семестр

№ з/п	Назва теми та перелік питань	Кількість годин
1	Тема 1. Зародження та основні етапи розвитку екологічного туризму. Поняття сталого розвитку туризму. Історія розвитку екотуризму в світі.	26
2	Тема 2. Базові напрямки розвитку екологічного туризму. Принципи та функції екологічного туризму. Система класифікації екотуризму Пізнавальний екотуризм. Пригодницький екотуризм Рекреаційний екотуризм. Науковий екотуризм	26
3	Тема 3. Стратегічні напрямки розвитку екологічного туризму. Транспортні послуги і екологічні проблеми транспорту. Використання природних ресурсів.	24
	Всього	76
	Весняний семестр	
4	Тема 4. Екологічний туризм у країнах Європи та Азії. Сучасний стан та стратегічні пріоритети розвитку туристичної політики країн Європи та Азії Перспективи розвитку туризму у світі Сприятливі зони розвитку екотуризму в Європі Екологічний туризм в країнах Європи та Азії.	6
5	Тема 5. Екологічний туризм у країнах Північної Америки та Південної Америки. Особливості екологічного туризму в країнах Північної Америки та Південної Америки.	6
6	Тема 6. Екологічна освіта і виховання. Проектування екотурів. Менеджмент якості туристського обслуговування. Інформаційний контакт з гостями. Загальна підготовка туриста.	6
7	Тема 7. Правила техніки безпеки під час турів та екскурсій. Дотримання санітарно-епідеміологічних і гігієнічних правил. Безпека окремих видів екологічного туризму. Організація пошукових і рятувальних робіт в екологічному і пригодницькому туризмі. Безпека туристів на території України.	6
8	Тема 8. Базова підготовка екологічних гідів. Проектування екотурів. Менеджмент якості туристського обслуговування Загальна підготовка туриста.	8
	Разом	62

МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Кількість годин Денна/заочна	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати студент самостійно)	Кількість годин Денна/заочна
ДРН 1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці електронні ресурси для доступу до основних положень законодавства, і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.	- проведення лекційних занять з використанням мультимедійних презентацій, проведення розрахункових практичних робіт.	20/0	опрацювання незнайомих (нових) термінів, опрацювання додаткового матеріалу за відповідними темами	30/0
ДРН 2. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території з використанням та особливостей організації спортивно-туристичного простору.	- проведення лекційних занять з використанням мультимедійних презентацій та розрахункових практичних робіт	20/0	опрацювання додаткового матеріалу за відповідними темами, аналіз завдань та захист практичних робіт	30/0
ДРН 3. Розробляти, просувати та реалізовувати в місцевих ОТГ туристичні продукти та туристсько-екологічні регіональні дестинації за методиками спортивної діяльності.	- проведення лекційних занять з використанням мультимедійних презентацій,	20/0	опрацювання додаткового матеріалу за відповідними темами, аналіз виконання завдань та захист практичних робіт.	32/0
ДРН 4. Організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.	- проведення лекційних занять з використанням мультимедійних презентацій та практичних розрахункових робіт	20/0	опрацювання додаткового матеріалу за відповідними темами, аналіз практичних завдань та захист практичних робіт, написання тез.	32/0
ДРН 5. Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях. Знаходити способи удосконалення туристичної інфраструктури для організації сільського туризму та реалізації туристсько-спортивних регіональних дестинацій в місцевих ОТГ	- проведення лекційних занять з використанням мультимедійних презентацій та практичних розрахункових робіт	22/0	опрацювання додаткового матеріалу, аналіз виконання практичних завдань та підготовка до захисту практичних робіт, написання рефератів	14/0
Всього годин - 120		102/0		138/0

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Семінар (практична робота) Тема 1. Основні теоретично-методичні підходи до визначення сутності екологічного туризму	1 бал /1%	До 2 тижня
2.	Семінар (практична робота) Тема 2. Екологічний туризм як глобальна стратегія стійкого розвитку суспільства	1 бали 1%	До 2 тижня
3.	Семінар (практична робота) Тема 3. Основні об'єкти екологічного туризму та їхня характеристика. Світові регіони й центри екологічного туризму	1 бали /1%	До 2 тижня
4.	Семінар (практична робота) Тема 4. Методика й технологія розробки екологічних турів.	2 бали /2%	До 3 тижня
5.	Атестація (тест множинного вибору)	15 балів /15%	До 7 тижня
6.	Модульний контроль (тест множинного вибору)	5 балів /5%	До 8 тижня
7.	Семінар (практична робота) Тема 5. Моделювання екологічних маршрутів по території Сумщини	2 бали /2%	До 9 тижня
8.	Семінар (практична робота) Тема 6. Географія регіонів екологічного туризму світу.	2 бали /2%	До 9 тижня
9.	Семінар (практична робота) Тема 7. Розробка екологічних турів територією України	2 бали /2%	До 10 тижня
10.	Семінар (практична робота) Тема 8. Технології мінімізації забруднення природного середовища в екологічному туризмі	2 бали /2%	До 10 тижня
11.	Семінар (практична робота) Тема 9. Загальна характеристика природно-заповідного фонду України.	10 балів /10%	До 15 тижня
12.	Модульний контроль (тест множинного вибору)	5 балів /5%	До 15 тижня
13.	Іспит	30 балів /30%	в екзаменаційну сесію

Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Семінар (практична робота) Тема 1. Основні теоретично-методичні підходи до визначення сутності екологічного туризму	0 балів	1 бал	2 бали	3 бали
	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Семінар (практична робота) Тема 2. Екологічний туризм як глобальна стратегія стійкого розвитку суспільства Семінар (практична робота)	0 балів	1-2 бали	3-4 бали	5-6 балів
	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Тема 3. Основні об'єкти екологічного туризму та їхня характеристика. Світові регіони й центри екологічного туризму Тема 4. Методика й технологія розробки екологічних турів.	0 балів	1-2 бали	3-4 бали	5-6 балів
	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Атестація (тест множинного вибору)	0-3 балів	3-7 балів	7-13 балів	13-15 балів
	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест
Модульний контроль (тест множинного вибору)	0-1 бал	2-3 бали	4 балів	5 балів
	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест
Семінар (практична робота) Тема 5. Моделювання екологічних маршрутів по території Сумщини	0-3 балів	4-6 балів	7-8 балів	9-10 балів
	Практична робота не виконана, або виконана неправильно	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Семінар (практична робота) Тема 6. Особливості організації та проведення змагань з екологічного туризму	0 балів	1-2 бали	3 бали	4 бали
	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі

Семинар (практична робота) Тема 7 Розробка екологічних турів територією України	0 балів	1 бал	2 бали	3 бали
	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Семинар (практична робота) Тема 8. Технології мінімізації забруднення природного середовища в екологічному туризмі	0 балів	1 бал	2 бали	3 бали
	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Робота виконана з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Робота виконана вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Оцінювання рефератів	0-3 балів	4-6 балів	7-8 балів	9-10 балів
	Робота не виконана або виконана не вірно. Перевірку на плагіат не пройдено	Робота виконана зі значними помилками та оформлена неналежним чином	Тема розкрита майже повністю з невеликими неточностями, або зі значною кількістю граматичних помилок	Тема розкрита повно і правильно, робота оформлена належним чином
Модульний контроль (тест множинного вибору)	0-1 бал	2 бали	3-4 бали	5 бали
	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест
Іспит	0-5 балів	5-16 балів	17-27 балів	28-30 балів
	Студент погано орієнтується в теоретичному матеріалі.	Студент недостатньо орієнтується в теоретичному матеріалі, відповіді мають значні помилки.	Студент достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі, помилки у відповідях не значні.	Студент гарно орієнтується в теоретичному матеріалі, відповідь повна і без, або майже без помилок

Формативне оцінювання:

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Усне опитування після вивчення кожної теми	Після завершення вивчення теми
2	Усні відповіді на окремі питання під час проведення лекцій та практичних робіт	Протягом всього семестру
3	Аналіз текстів за темами курсу опрацьованих студентом самостійно	Протягом всього семестру
4	Захист практичних робіт	Після здачі роботи
5	Усний зворотній зв'язок від викладача під час роботи над практичними роботами.	Протягом всього семестру

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЗА ДЖЕРЕЛОМ ЗНАНЬ

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. *Словесні*: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж, робота з книгою (читання, переказ, виписування, складання плану, рецензування, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів тощо).

1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. *Практичні*: практична робота, вправа, виробничо-практичні методи.

2. Активні методи навчання (використання технічних засобів навчання, мозкова атака, диспути, круглі столи, ділові та рольові ігри, тренінги, використання проблемних ситуацій, екскурсії, групові дослідження, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій та інші).

3. Інтерактивні технології навчання (використання мультимедійних технологій, інтерактивних електронних таблиць, діалогове навчання, співробітництво студентів та інші).

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних заняттях;
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- результати виконання та захисту практичних робіт;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
- виконання аналітично-розрахункових завдань;
- написання рефератів;
- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт;

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота															Разом за модулі та СРС	Атестація	Підсумковий екзамен	Сума	
ЗМ 1 0-8 балів			ЗМ 2 0-8 балів			ЗМ 3 0-8 балів			ЗМ 4 0-8 балів			ЗМ 5 0-8 балів		С Р С					
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14		Т 15	15	55 (40+15)	15	30
3	2	3	2	3	3	2	2	2	2	3	3	2	4	4					

Розподіл балів системи ЄКТС за результатами навчання і семестрової (підсумкової) атестації у формі екзамену:

до 40 балів – за результатами модульного контролю впродовж семестру;

до 15 балів – за результатами проміжної атестації;

до 15 балів – за виконання самостійної роботи;

до 30 балів – за результатами семестрової (підсумкової) атестації.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
69-74	D	задовільно
60-68	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальні презентації в програмі «Power Point», навчальні фільми, Методичні вказівки до виконання практичних робіт та проведення семінарських занять з дисципліни «Екологічний туризм», навчальні атласи, елементарна ГІС Word.

1. Баштовий М. Г., Шерстюк М.Ю. Моніторинг видового різноманіття та біопродуктивність ценопопуляцій неморальних трав в широколистяних лісах рекреаційних зон. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Агронімія і біологія», – 2016. – Випуск 2 (31), – С. 29–34.
2. Дідух Я.П. Концепція формування системи заповідних об'єктів з метою збереження біорізноманіття України на екологічних засадах. Вісн. НАН України, 2017, № 6 ISSN 1027-3239. Вісн. НАН України, 2017, № 6 doi: <https://doi.org/10.15407/vsn2017.06.051>.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

3. Вишневецький В. І. Екологічний туризм : навчальний посібник — К. : Інтерпрес ЛТД, 2015. — 140 с.
4. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм. Навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2004. 192 с.
5. Закон України «Про туризм». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95%D0%B2%D1%80>. – Заголовок з екрану.
6. Закон України «Про особисте селянське господарство». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/742-15>. – Заголовок з екрану.
7. Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки. Затверджена Законом України від 21.09.2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. - №43. Т. 1, 3, 4, 17, 18.
8. Закон України про сільський зелений туризм (проект) // Новини турбізнесу. – 2006. – № 19. – С. 17–22.

Допоміжна

9. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування / О.О. Бейдик. – К.: Київський університет, 2001. – 395 с.
10. EU Environmental Policy. Miette Boyne and Christian Edge: European Environmental Bureau, August 1999, Bruxelles – P. 27–30.

11. Pietras M. Bezpieczenstwo ecologiczne w Europie / M. Pietras. – Lublin, 2000. – 387 s.
12. Дідух Я.П. Концепція формування системи заповідних об'єктів з метою збереження біорізноманіття України на екологічних засадах / Я.П. Дідух // Вісн. НАН України, 2017. – № 6. – С. 51–60.
13. Розпорядження Кабінету Міністрів України. № 168-р від 16 березня 2017 року «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року». Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>.
14. Кифяк В.Ф. Сфера рекреації та туризму як складова регіональної економічної системи // Формування ринкових відносин в Україні. - 2006. - № С. 116.
15. Голубець І. М. «Туризм як фактор розвитку екологічної культури України (кін. ХХ – поч. ХХІ ст.)». Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата культурології зі спеціальності 26.00.01 – теорія й історія культури. – Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, 2011. -17с.
16. Програма сталого розвитку туризму в Сумській області на 2018-2022 роки». Рішення обласної ради сьомого скликання від 20.12.2017 року. Електронний ресурс. Режим доступу: http://sm.gov.ua/images/docs/turizm/17-session-37_7-skl.pdf.
17. Про схвалення проєктів Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021-2027 роки та Плану заходів на 2021-2023 роки з реалізації Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021-2027 роки. Розпорядження Голови Сумської обласної Державної адміністрації від 13.10.2020 № 522-ОД «Електронний ресурс. Режим доступу: http://sm.gov.ua/images/docs/turizm/17-session-37_7-skl.pdf <http://gue.sm.gov.ua/index.php/uk/strategiya-regionalnogo-rozvitku-sumskoj-oblasti-na-period-z-2021-do-2027>.
18. Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 22 червня 2009 року за №330 Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-09#Text>.
19. Кайлюк, Е.Н. Рекреационные ресурсы Харьковского региона - важное направление развития туризма [Текст] / Е.Н. Кайлюк, Ю.А. Фатеева // Коммунальное хозяйство городов. - Вып 37. - К., 2002. - С. 194 - 201. - Режим доступа: <http://eprints.ksame.kharkov.ua/4285/>.
20. Ілляшенко С.М. Аналіз потенціалу ринку туристичних послуг Сумської області / С.М. Ілляшенко, В.О. Щербаченко // Вістник національного технічного університету «ХПИ». – 2012. - № 14. - С. 65-77. - Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/27132>.
21. Ілляшенко С.М. «Зелений» туризм як один з напрямів сталого розвитку регіону / С.М. Ілляшенко, Н.С. Ілляшенко, В.О. Щербаченко // Економіка України, 2013. – 8 (621). – С. 33–39. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2013_8_4.
22. НПП «Слобожанський» Електронний ресурс. Режим доступу: <http://slobozhanskiy.in.ua/tourism/>.
23. Фельдман Екопарк. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://feldman-ecopark.com/uk>.
24. Заповідник «Михайлівська цілина» на Публічній кадастровій карті України. Електронний ресурс. Режим доступу: https://map.land.gov.ua/?cc=3806624.0930832964,6576152.762886208&z=13&l=pcm_sm_merega_pcm_pzf_kadastr&bl=topo100k_all.
25. Злобин Ю. А. Теория и практика оценки виталитетного состава ценопопуляций растений // Ботан. журн. - 1989б. - 74, N 6. - С. 769 - 781. [21].
26. Didukh Ya.P. Reserves of Ukraine: what is its future? Zapovidna sprava (Nature Reservation). 2014. (1): 5. [Дідух Я.П. Якими повинні бути заповідники? Заповідна справа. 2014. № 1. С. 5-7.
27. Дідух Я.П. Основні наукові принципи та критерії формування та оцінки заповідних об'єктів. Наук. зап. НаУКМА. Біологія та екологія. 2015. Т. 171. С. 29–34.]. [23].
28. Дідух Я.П. Етюди фітоєкології / Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України. – К.: В-во "Арістей", 2008. – 268 с.
29. Баштовий М.Г. Тактика захисту в ценопопуляціях лісових трав'янистих рослин в зонах урбанізації. Проблеми ботаніки і мікології на порозі III-го тисячоліття. Матеріали Х з'їзду УБТ. Полтава - Київ, 1997. – 296 с.
30. Didukh Ya.P., Cherinko P.M. The concept of forming a national network of Transboundary Biosphere Reserves (TBR) in the context of the Ukraine's transition to sustainable development. In: National Environmental Policy in the Context of European Integration of Ukraine: Proc. Int. Conf. (Oct. 27, 2010, Kyiv). P. 25-30.
31. Pryrodno-zapovidnyj fond Ukrainy [Nature Reserve Fund of Ukraine]. [Electronic resource]. Access mode: <http://pzf.menr.gov.ua/map.html>
32. Баштовий М. Г., Шерстюк М.Ю. Моніторинг видового різноманіття та біопродуктивність ценопопуляцій неморальних трав в широколистяних лісах рекреаційних зон. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Агрономія і біологія», – 2016. – Випуск 2 (31), – С. 29–34.
33. Баштовий М. Г. Еколого-фітоценотичний моніторинг ценотичних популяцій неморальних трав в урбанізованих екосистемах Сумської області. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Агрономія і біологія», – 2017. – Випуск 2 (33), – С. 22–26.

34. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу. Навч. посібник. - К.: Альтерпрес, 2004. - 192 с.
35. Сорокіна Г.О. Екологічний туризм: навч. посіб. // Луганськ: Вид-во ДЗ — ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. — 206 с
36. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16 червня 1992 р. №2456-ХІІ [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>
37. Баштовий, М., Скляр, В., Кирильчук, К., & Скляр, Ю. (2019). Ботанічний геомоніторинг рослинного покриву в рекреаційних зонах об'єктів екотуризму. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Агрономія і біологія, (4(38)), 54-60.
38. Баштовий М. Г. ГІС-технології в моніторингу екосистемних послуг біотопів та просвітницькій роботі в екологічних заповідниках (Михайлівська цілина) М. Г. Баштовий, К. С. Кирильчук // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Основні шляхи збереження лучно-степових екосистем України». – Суми, 2018. – С. 128.
39. Ступень Н.М. Світовий досвід розвитку екологічного туризму на рекреаційних територіях / Н.М. Ступень / Збалансоване природокористування, 2016. – № 3. – С. 94–99.
40. Скляр В.Г. Характеристика природних комплексів Гетьманського національного природного парку / В.Г. Скляр, Ю.Л. Скляр, О.О. Гудаков, О.М. Тихонова // Вісник Сумського НАУ. Серія «Агрономія і біологія». – 2012. – Випуск 2 (23). – С. 13–17
41. Злобін Ю.А. Взаємозумовленість формування вегетативної та генеративної сфер рослин: методи канонічних кореляцій / Ю.А. Злобін, К.С. Кирильчук, О.М. Тихонова, Т.І. Мельник, // Український ботанічний журнал. – 2007. – Т. 64, № 2. – С. 206 – 218.
42. Скляр В.Г. Системний підхід до оптимізації охорони природних комплексів / В.Г. Скляр, Ю.Л. Скляр // Український ботанічний журнал. – 2003. – Т. 60, №4. – С. 388-396.
43. Коваленко І. М. Популяції *Calluna vulgaris* (L.) Hull. в лісових фітоценозах Національного природного парку «Деснянсько-Старогутський» (Сумська область, Україна) / І.М. Коваленко // Чорноморський ботанічний журнал. – 2015, 11(4), С. 438–448.
44. Ілляшенко С. М. "Зелений" туризм як один з напрямів сталого розвитку регіону [Електронний ресурс] / С. М. Ілляшенко, Н. С. Ілляшенко, В. О. Щербаченко // Економіка України. - 2013. - № 8. - С. 33–39. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/EkUk_2013_8_4.pdf
45. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. – Чернівці: Книга ЧЧ. 2003. – 300 с/
46. Коржик В. Буковина для всіх. Маршрутами екотуризму: Довідник путівник. – Чернівці: Зелена Буковина, 2002. – 122 с. Т. 17, 18.
47. Коробка С. В. Зелений туризм як фактор підвищення конкурентоспроможності сільської місцевості [Електронний ресурс] / С. В. Коробка. // Економіка. Управління. Інновації. - 2012. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2012_1_24.pdf
48. Козинець В.М. БЖД у сфері туризму. К.: 2006.
49. Мотузенко О.О. Екологічний туризм в контексті сталого розвитку території. Туризм на порозі ХХІ століття: освіта, культура, екологія: мат. міжнар. наук.- практ. конф. Київ, 1999. С. 189-191.
50. Серебряй В. Екологічний туризм – ключ до сталого розвитку. Краєзнавство. Географія. Туризм. 2002. №35 (280). с.1 -3.

13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. http://tourlib.net/books_ukr/bocheluk12.htm
2. Сайт Всесвітньої туристичної організації ООН (ЮНВТО) – <http://unwto.org>.
3. Інформаційний розділ ЮНВТО – www.world-tourism.org.
4. Офіційний сайт департаменту туризму Міністерства культури і туризму України – www.tourism.gov.ua.
5. «Все о туризме» – туристическая библиотека – <http://tourlib.net/>.
6. «Туризм по миру» – <http://www.turizmpomiru.ru/>
7. Закон України «Про туризм». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95%D0%B2%D1%80#Text>
8. Міжнародні нормативно-правові акти в галузі туризму. https://tourlib.net/books_ukr/pucentejlo85.htm